

AYRAÇ

87

AYLIK KİTAP TAHLİLİ VE ELEŞTİRİ DERGİSİ

LEVENT DP 46

ŞAHİN TORUN
Vincent Van Gogh'tan
Theo'ya Mektuplar

ÖMER FARUK K.
Kitle Kültürü ve
Sahih Okur

ZİYA BAŞAK
Yozlaşmış
Bürokrasinin
Gölgesinde Hayatlar

ORHAN GÜDEK
Sanatçının Sanatı
Üzerine Düşünmesi

SÖYLEŞİ:
UĞUR CANBOLAT

"İYİ OKURLAR
İYİ YAZARLARDAN
ÇOK DAHA AZ!"

**DON KİŞOT VE
DAHA YÜZLERCE ESER
TELEFON BEKLİYOR!**

Türk Telekom'un; Boğaziçi Üniversitesi Görme Engelliler Teknoloji ve Eğitim Laboratuvarı (GETEM) iş birliği ile hayata geçirdiği Türkiye'nin ilk Telefon Kütüphanesi'nde dünya klasiklerinden güncel eserlere kadar 200'e yakın çocuk kitabı bulunuyor.

Telefon Kütüphanesi Braille basımları olmadığı için erişemedikleri masal kahramanlarını, görme engelli çocukların bir telefon kadar yakınına getiriyor.

* Telefon Kütüphanesi 0800 219 91 91 numaralı hat üzerinden görme engelli kitapseverlere ücretsiz sunulan bir servistir. Bu servisten yararlanabilmek için görme engelli kullanıcıların engelli belgeleri ile birlikte GETEM'den şifre almaları gerekmektedir.

İÇİNDEKİLER

- 4 Ömer Faruk K.**
Kitle Kültürü ve Sahih Okur
- 7 Orhan Güdek**
Sanatçının Sanatı Üzerine Düşünmesi
- 12 Ziya Başak**
Yozlaşmış Bürokrasinin Gölgesinde Hayatlar
- 16 Şahin Torun**
Van Gogh'tan Theo'ya Mektuplar
- 20 Sevra Fırıncı**
Kadının Modaya Düşkünlüğünün Nedenleri
- 25 Fatma Zehra Sunay**
Söyleşi: Uğur Canbolat
- 29 Kadir Pektezal**
Sosyal Hareketlerin Fenomeninden
Toplumsal Fay Hatlarının Anatomisine
- 32 F.Gökhan Özcan**
Sürçülisan Aynıyla İnsan
- 37 Yusuf Yavuzylmaz**
Eleştiri Seküler midir?
- 40 Latife Yücedağ**
Nam-ı Diğer Şair Patrick
- 41 Gülnaz Eliaçık**
Bir Avuç Kül ve Meryem'in Mahmut'u
- 45 M.Nihat Malkoç**
İlhan Ayverdi ve Misalli Büyük
Türkçe Sözlük
- 48 Asuman Demir**
Bir İnsan Portresi Üzerinden Ölüm: F.Kafka
- 50 Sungur Yelve**
Sherlock Holmes'a Yerli Rakip: Idris Bey!
- 52 Sedat Palut**
Gelecekte Birgün Gelecek
- 53 Sude Sözügeçen**
Modern Sisyphus'un İki Farklı Sonu
- 54 Ayşe Ovalı**
Naturalizm Temelli Ateizm Tenkidi
- 58 Tuba Dere**
Çantasızlar Kamp'ındaki Buluşma
- 60 Asuman Demir**
Hikayelerden Gerçeğe: Saat Canavarı
- 62 Elif Konar Özkan**
Kim Demiş Kızlar Macera Sevmez!

info@ayrac.com.tr

Yazılarınızı editor@ayrac.com.tr mail adresine gönderebilirsiniz.

İmtiyaz Sahibi
Tabloid Yayıncılık ve
İletişim Hiz. Tic. Ltd. Şti.
www.tabloid.com.tr

**Tüzel Kişi Temsilcisi ve
Yayın Yönetmeni**
Yasin Demir
info@ayracdergisi.com

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Fatih Yazıcı
ayrac@ayracdergisi.com

Editör
Ömer Faruk K.
faruk@ayracdergisi.com

Hukuk Danışmanı
Avukat&Arabulucu
Gözde Efe

Kurumsal İletişim
Gülşay Serim

Abonelik Bedeli

Yıllık Bireysel: 75 TL
Kurumsal Abonelik: 100 TL

Garanti Bankası
Tabloid Yayıncılık adına:
IBAN: TR21 0006 2000 7230 0006 2984

Görsel Tasarım
POSTSCRIPT
www.postscript.com.tr

Kapak Görseli:
Dirk van hoogstraten - bearded man reading

Yönetim Yeri
Gülbahar Mah. Darcan Sk.
No:18 Kat:1 Sisli - İstanbul
0212 212 03 06

Baskı
Veritas Basım Merkezi
İstanbul Tuzla Kimya Sanayicileri Org. San.
Böl. Melek Aras Bulvarı, Analitik Caddesi
No : 46 Tuzla - İstanbul
Tel. 444 1 303

Dağıtım:
Dünya Süper Veb Ofset A.Ş.
Telefon: (212) 440 2424

Yerel, Süreli, Aylık

www.ayracdergisi.com
iletisim@ayracdergisi.com

Ayrac Kitap Tahli ve Eleştiri Dergisi,
Tabloid Yayıncılık tarafından yayınlanmakta-
dır. Yayımlanan yazı ve konuların her hakkı
saklıdır. İzinsiz kullanılamaz. Yayımlanan
yazılardan yazarlar sorumludur. Yayımlan-
ması için gönderilen yazılar ve fotoğraflar
iade edilmez. Dergide yer alan reklamlara
ilişkin her türlü sorumluluk reklam veren
firmalara aittir.

PK 34387

6 TL - Sayı: 87

ISSN 1309-2731

87

9 771309 273105

www.ayrac.com.tr

[facebook/ayracdergisi](https://facebook.com/ayracdergisi)

[twitter/ayracdergisi](https://twitter.com/ayracdergisi)

İki Dil Bir Kitap

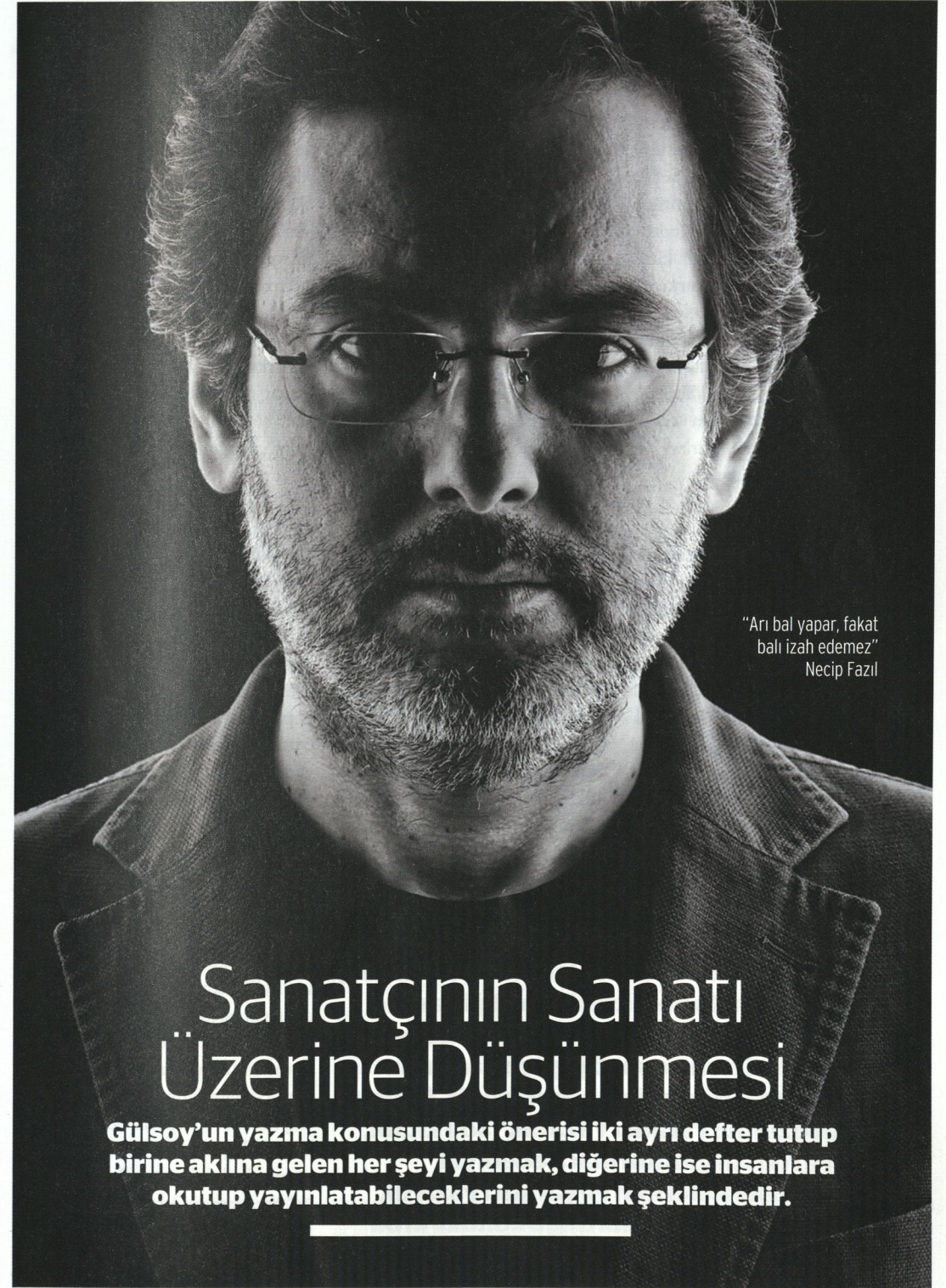
Arapça-Türkçe

İslam inanç ve kültürünün en önemli temsilcileri tarafından kaleme alınmış bu çok önemli eserler Arapça asılları ve Türkçe tercümeleriyle bir arada.

BEYAN YAYINLARI

ANKARA CADDESİ 21/3 CAĞALOĞLU, FATİH / İSTANBUL
Tel: 0(212) 512 76 97
www.beyanyayinlari.com

"Arı bal yapar, fakat
balı izah edemez"
Necip Fazıl

Sanatçının Sanatı Üzerine Düşünmesi

Gülsoy'un yazma konusundaki önerisi iki ayrı defter tutup birine aklına gelen her şeyi yazmak, diğerine ise insanlara okutup yayınlatabileceklerini yazmak şeklindedir.

Bir öykü ve roman yazarı olarak Murat Gülsoy, gerek yazılarıyla gerekse de verdiği yaratıcı yazarlık dersleriyle sanatı üzerine düşünen, bunu dert edinen ve yaptığı şeyin farkında olan bir yazar görüntüsü çizmektedir. Onun “Büyübozumu: Yaratıcı Yazarlık” adlı kitabı, öykü ve roman gibi kurmaca edebiyat üzerine düşüncelerinin ve yaratıcı yazarlık derslerinde üzerinde durduğu konuların bir araya getirilmiş şeklidir. Toplam on altı bölümden oluşan kitap, “Kurmancanın Bilinen Sırları ve İhlal Edilebilir Kuralları” alt başlığını taşımaktadır.

Kitabı değerli kılan, Gülsoy’un bir yazar olarak yazma ve yaratma serüvenine dair düşüncelerini kendi yazma deneyimlerinden hareketle samimi ve açık bir şekilde okurla paylaşmasıdır. Oysa çoğu yazar yazma işinin büyüğü ve gizemli bir durum, yazarınsa seçilmiş bir insan olduğu intibasını verir, yazma işine dair bilgiyi paylaşmaktan imtina eder ve okurla arasına belli bir mesafe koymayı tercih eder. Gülsoy’un bu noktadaki cesareti, bence yaptığı işin farkındalığından ve farkında olmanın da bir kıymet olduğunun

Bir öykü ve roman yazarı olarak Murat Gülsoy, gerek yazılarıyla gerekse de verdiği yaratıcı yazarlık dersleriyle sanatı üzerine düşünen, bunu dert edinen ve yaptığı şeyin farkında olan bir yazar görüntüsü çizmektedir. Onun “Büyübozumu: Yaratıcı Yazarlık” adlı kitabı, öykü ve roman gibi kurmaca edebiyat üzerine düşüncelerinin ve yaratıcı yazarlık derslerinde üzerinde durduğu konuların bir araya getirilmiş şeklidir.

farkındalığından ileri gelmektedir.

Kitabın “Büyübozumu ve Yaratıcı Yazarlık” başlığını taşıyan ilk bölümünde, Gülsoy, edebiyat metinlerinin insan zihni üzerindeki etkisinden yola çıkarak, kurmacanın büyüünün ne olduğu sorusunun olası cevaplarının, kitabının konusunu oluşturduğunu belirtir. Yazma süreci, kurmacanın olanakları, yazarın yaratma anı gibi konuların yazmaya başladığı ilk günden beri hep gündeminde olduğunu belirten Gülsoy, yazma sanatının öğretilebilir olduğunu savunur. Fakat böyle bir sanat eğitiminden geçmenin yazar adayı için deneyim kazandırmakla beraber, sadece bir başlangıç olduğunu, yazarlık konusunda kişinin çoğu zaman yalnız başına yürümek zorunda kalacağını belirtmekten de geri durmaz.

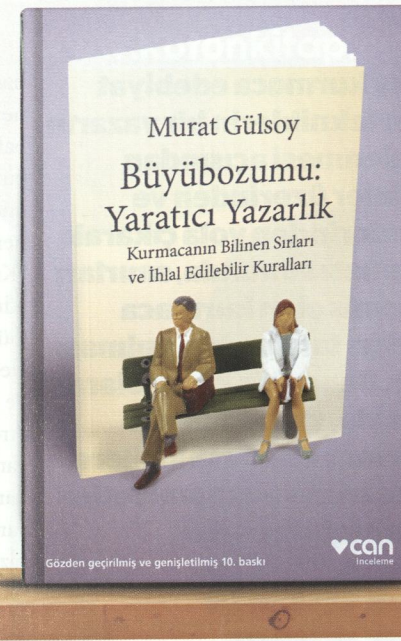
İkinci bölüm “Yazmaya Başlamak” başlığını taşır. Bu bölümde Gülsoy, edebiyat yapıtının kendinden öncekilerle mutlaka bir ilişki içinde olduğundan yola çıkarak, yazmaya başlamanın ilk adımının, önceki metinleri okumak ve onların nasıl ortaya çıkmış olabilecekları üzerine düşünmek olduğunu söyler. İkinci

adım ise “yazmak”tır. Gülsoy’un yazma konusundaki önerisi iki ayrı defter tutup birine aklına gelen her şeyi yazmak, diğerine ise insanlara okutup yayınlatabileceklerini yazmak şeklindedir. Gülsoy bu konuyu “Yazmanın Şimdiki Zamanı” başlığını taşıyan bir sonraki bölümde daha ayrıntılı bir biçimde tartışır. Söz konusu bölümde kendi yazma deneyimlerini aktaran yazar, yazma öncesi nasıl notlar aldığını, bu notlardan yazma anında nasıl faydalandığını, bir metni ortaya çıkarırken neler yaptığını, neler hissettiğini, yaşadığı problemleri ve bu problemleri aşmak için nasıl bir yol izlediğini oldukça samimi bir biçimde ortaya koyar.

“Bir Rüya: Yaratıcılık” başlığını taşıyan sonraki bölümde yazarın yazma ve yaratma işinin rüya görmeye benzer bir durum olduğu üzerinde duran Gülsoy, yazmanın hep uykuyla uyanıklık arasındaki o tuhaf bölgede yaşanan bir deneyim olduğunu ileri sürer. Yazara göre zihnin rüya görürken yaptığı şey bir çeşit yaratıcılıktır. Benzer bir şekilde kurmaca yapmak da uyanıkken rüya görmeye benzer. Freud’un “Yaratıcı Yazarlık ve Gündüz Düşleri” adlı sanat, sanatçı ve yaratma süreci arasındaki ilişkileri sorguladığı makalesindeki görüşlerinden hareketle ve kendi yazma deneyimiyle karşılaştırmalı bir şekilde konuyu tartışır. Edebiyatçının var oluşunun düş kurma ve aktarma cesaretine bağlı olduğunu belirtir. Yine rüya görme ile ilişkilendirerek ele aldığı “Yaratıcının Genç Bir Ressam Olarak Portresi” başlığını taşıyan sonraki bölümde ise yazma sü-

recinin, benliğin yaratan tarafıyla, onu izleyen akıl arasındaki zıtlık, yani bir bakıma benlik bölünmesi biçiminde tezahür ettiğini belirtir. Nasıl ki kimi rüyalarda insanın o rüyanın hem kahramanı hem de izleyicisi olduğu belirgin bir biçimde açıktır, aynı şekilde yazma eylemi sırasında da benliğin iki ayrı katmanının karşılaşması söz konusudur. Orhan Pamuk’un kendi resim yapma deneyimini paylaştığı “İstanbul Hatıraları ve Şehir” adlı kitabından alıntılar-

la ilerleyen bu bölümde Gülsoy, Freud’un adı geçen makalesi ile Rollo May’in “Yaratma Cesareti” adlı kitabındaki görüşlerini karşılaştırmak suretiyle yaratma anındaki insan psikolojisinin nasıllığına odaklanır. Sonuçta yazarın başarısı ve eserin sahiciliğinin, yoğun bir içebakış ve zamanla kazanılmış bir içgörüyü sahip olmaktan geçtiği sonucuna ulaşır. Yine Rollo May’in adı geçen kitabındaki görüşler temel alınarak düşünce geliştirilen sonraki bölüm, kitapta “Sınırların Diyalektiği” başlığını taşır. Bu bölümde Gülsoy, yazarın sınırlılıklarının hayalgücünü harekete geçiren bir faktör olduğu üzerinde durur. Yazarın kendini gerçekten sınırlayan meselelerle ilgilenmesinin sanatta içtenliği ve dürüstlüğü sağlayacağını vurgular. Gülsoy’a göre içtenlik, yazarın moda akımlar, ideolojiler, otoritelerin görüşleri, okurların beklentisi yönünde yazmamaktır. Başka bir deyişle,

tüm bunlarla, bu sınırlamalarla çarpışmasıdır. Gülsoy, “Zihinsel Bir İşlev Olarak Kurmaca” başlığını taşıyan bölümde insan zihninin kurmaca öyküler oluşturmaya elverişli yapısının üzerinde durur. Vurgulanan şey, hikâye anlatmanın, kurgulamanın insan zihniyle tümleşik ve ilksel bir işlev olduğu gerçeğidir. Yazar, bu konuya değinmekteki amacını, yaratıcı yazarlığın başlangıcını oluşturan hikâye etme yeteneğinin bazı seçilmiş insanlara ait olmadığını, tam tersine tüm insanlarda var olan bir yeti olduğunun altını çizmek olarak açıklar. “Kurmancanın Unsurları” üzerinde durulan sonraki iki bölümde ise Yusuf Atılgan’ın “Evdaki” ve Tomris Uyar’ın “Köpük” adlı hikâyeleri üzerinden bu unsurlar ayrıntılı bir biçimde açıklanır. Başlık, giriş, anlatıcı, zaman, mekân, bakış açısı, anlatım teknikleri ve bu tekniklerin metne olan katkısı

üzerinde ayrıntılı bir biçimde durulur.

Öyküde zaman konusunun irdendiği “Zaman: Neden Sonuç Zinciri” adlı bölümde öyküyü oluşturan cümlelerin yarattığı değişimin, onun zamanını oluşturduğu tespiti yapılır. Bu cümleler bir bakıma öyküdeki neden sonuç ilişkilerini açıklayan cümlelerdir. Yazarın öyküde yaptığı atlamalar, kesmeler, geri dönüşler Gülsoy’a göre zamanı değiştirmek için kullanılan yöntemlerdir.

Sinemada da sıklıkla kullanılan bu teknikler kurmacanın zamanını düzenlemeye yarar.

Kurmaca bir edebiyat eserinde zamanının nasıl oluşturulduğuna ve kullanıldığına dair tartışmaların yer aldığı bu bölümde ayrıca öyküdeki anlatım kiplerine de değinilir. Diğer bir bölüm, “Hikâye ve Olay Örgüsü” başlığını taşır. Gülsoy, bu bölümde öncelikle Forster’in meşhur örneğinden de yararlanarak olay ve olay örgüsü kavramları arasındaki farka değinir. Öyküdeki olayların anlatılış sırası ve bu olayların neden sonuç ilişkileri ile birbirine bağlanmasının olay örgüsünü oluşturduğunu yine örnek metinler üzerinden gösterir. Gülsoy, ayrıca olay örgüsü kavramı ile kurgu kavramını eş anlamlı olarak kullanır. Kurgunun öyküdeki zamanın düzenlenişi ile olan ilişkisini, farklı kurguların aynı hikâyeyi nasıl değiştirdiğini, sahnelerin içeriğini, uzunluğunu kısalığını nasıl etkilediğini yine bir metin üzerinden ele alır ve böylece kav-

Murat Gülsoy'un kitabı, kurmaca edebiyat ürünlerinde kullanılan tekniklerin bir yazarın gözüyle ele alınıp incelenmesi açısından önemlidir. Örnek metinler üzerinden ve yazarın kendi deneyimlerinden yola çıkarak yaptığı kurmaca tartışması sonunda, sınırları ve sınırlılıkları belirlenmiş olan kurmaca anlatıların yazar adayları tarafından aşılması beklentisi dile getirilir. Bence bir yazar olarak Murat Gülsoy bu kitabıyla, yazı odasının kapılarını bu odaya girmeye hevesli kişilere sonuna kadar açma cesareti ve samimiyetini göstermesi bakımından takdiri hak etmektedir.

ramın kolay anlaşılmasını sağlar. Sinemanın kullandığı teknikler ve hikâye anlatım yöntemleriyle de mukayese edilerek ele alınan bu bölüm, Borges'in "Dört Çevrim" adlı kısa anlatısıyla bitirilir. Kurmacada "Betimlemeler ve Ayrıntılar"ın ele alındığı sonraki bölüm Kafka'nın "Değişim"inden bir alıntıyla başlar. Söz konusu alıntı, görsel ve işitsel betimleme ve ayrıntıların anlatıda gerçeklik duygusunu yaratmak işlevi için var olduğunun bir örneği olarak gösterilir. Gülsoy'a göre betimlemelerin iki temel işlevi vardır: Birincisi, kurmaca dünyanın gerçekliğini oluşturan mekân ve sahne özelliklerinin okurun zihninde canlanmasını sağlarlar; ikincisi, yazarın yazdığı metin içinde henüz kendisinin bile farkında olmadığı bilinçdışı unsurları harekete geçirir, anlatılan hikâyenin bir öykü veya bir romana dönüşmesine hizmet ederler. "Bakış Açısı"nın ele alındığı bölümde Gülsoy, önce bakış açısının ne anlama geldiğini anlatıcı

ile olan ilgisi üzerinden tanımlar. Ardından birinci tekil bakış açısını teferruatıyla irdeler. Söz konusu bakış açısının günlük ve mektup gibi iki özel uygulama alanında nasıl kullanıldığını metinler üzerinden açıklar. İfade, tutanak, terapi, günah çıkartma gibi özel anlatı biçimlerinde de birinci tekil anlatımın kullanıldığına vurgu yapar. İkinci tekil bakış açısının ele alındığı kısımda Erdal Öz'ün "Yaralısın" adlı romanından bir alıntıyla örneklendirilmek suretiyle ikinci tekil kişi anlatımının özellikle kısa metinlerde hipnotik bir etki yaptığından bahseder. Birinci tekil ile aynı üstünlük ve zayıflıklara sahip olduğunu belirtir. Gülsoy üçüncü tekil kişi bakış açısını birkaç kısımda inceler: "Sınırlı üçüncü tekil" hikâyenin sadece bir kahramanın gözünden anlatılan biçimini; "sınırsız üçüncü tekil" hikâyedeki tüm kişilere ve olaylara hâkim olan Tanrısal bakış açısını; "nesnel bakış açısı" ise anlatıcının sesinin hissedilmediği ve olayların hikâyedeki her-

hangi bir kahramanın gözü yerine dışarıdan bir gözle anlatıldığı bakış açısını ifade eder. Gülsoy, bunların bir kaçının bir arada, bilinç akışı tekniğiyle de desteklenerek kullanıldığı bakış açısını ise "Karışık Anlatım ve Bilinç Akışı" adıyla ayrı bir başlıkta ele alır. Gülsoy, "Karakter" konusunu ele aldığı bölümde önce karakter ve tip arasındaki farka değinir. Ardından kurmacada karakter yaratmanın öneminin ve aslında karakter dışındaki diğer tüm unsurların bir karakter yaratmaya hizmet etmek için var olduklarının altını çizer. Bir karakteri sahici olarak vermenin en etkili yolunun onları anlatmak değil, eylem halinde göstermek olduğunu söyler. Forster'ın, Hilmi Yavuz'un ve Northrop Frye'in karakter tasniflerini örnek metinlerle birlikte karşılaştırır. Yazarın yazma sürecinde karakterle empati kurmasının sahici karakterler oluşturması için kaçınılmaz olduğunu belirtir. Kurmaca edebiyat metinlerinin unsurlarının ayrıntılı olarak ele alındığı kitabın son bölümleri "Öykü ve Roman" ile "Sonsöz" başlıklarını taşır. Bunlardan birincisinde yazar, öykü ile roman türlerini ayrı birer türmüş gibi görmediğini söyler. Fakat yine de bu iki türü birbirinden ayıran görüşleri paylaşarak okurun üzerinde düşünmesini sağlar. Sonsöz'de ise önceki bölümlerde ileri sürdüğü görüşlerin kısa bir özeti verildikten sonra, okumak başta olmak üzere kurmaca metinler yazmayı düşünenlere bir yazarın gözünden olması dolayısıyla son derece faydalı tavsiyelerde bulunur. ■

YENİ YILA ELİNİZDEN BIRAKAMAYACAĞINIZ KİTAPLARLA GİRİM

www.kotonkitap.com

